

Tipung himnak

Lentecelh lio ah tipung chungah a tla kho menmi bawhte pawl le lamkal a thiamka pawl cu kalan panga ti aa tlummi tipung nih a thihpheih khawh hna i cawl kholo in a umter khawh aaruang cu riantuantinak le a cunglei takpum thazaang an ngeih lo caah a si.

Tipung pawl dihlah cu lawnter law ngakchia pawl phak khawh lonak ah chia hna.

Hawhra himnak

Khuasik thla pawl lio ah, ti a khalmi tidil le tibual pawl hngal hna cuka hmun ahcun hawhra a chah kho. Mahka hmun pawl ahcun lamkal hlah asilole leng i cit hlah.

Dum i tidil himnak

Ngakchia pawl nih kokek sinak ah thil hngalh an duh i ti kha duhnung taktakmi ah an hmuh. Tibual kam i hramh a ummi pawl zong nih ti chung a pilmi ngakchia hmuhnak a hartertu, tihunnak a tamtertut an si kho men.

Ngakchia no pawl le dum ah tidil na ngeih ahcun, hihi ruat:

- An upat deuh hlan chung dum i tidil ah tikhahternak.
- Upa zalak in a bawm kho dingmi a himmi achin ser dingah tibual dihlah a hakmi screen bunhmi cu ti a ummi zat in a cunglei ah a tlawmbik lehmah pakhat si peng seh.
- Tidil pawngkam kha kulhnaak tuah le ngakchia khamnak tawh he amah tein aa kharmi kutka bunhnaak.

Ngakchia pawl cu a leng i an um tikah zohkhenh peng hna. Ngakchia pakhat cu a lengchuah in innpa i dum chung a ummi tibual lei hoih in kal thluahmah dingah caan tlawmpal te lawng a rau.

NUNNAK KHAM:

Ti pawngkam ah ngakchia pawl cu zohkhenh peng hna.

Get water wise...
SUPERVISE!

Illinois Department of
DCFS
Children & Family Services

DCFS.Illinois.gov

Illinois Pine i Nawngeihnak he ca in chuahmi
DCFS #653 • May 2023 • khawpi 6,000
CFS 1050-78 • rev 5/2/23 • Chinese Hakka

Ti fimkhur tein
hmang...
ZOHKHENH!

*“Chikhat chung te lawng
tikholhnaak ah ka chiah ta.”*

Zohkhenhtu kha fon, innka i chiah darkhing, asilole adang ngakchia pawl nih lungvaihter lio ah ngakchia pakhat ti chung pil kha chikhat te lawng a rau.

Illinois Department of
DCFS
Children & Family Services

Tichung pilnak cu kum khat in kum li karlak ngakchia caah ruah lo piin thihnak a chuahpi biktu a si.

Tichung pilnak a tam-u cu zohkhenhtu lungvai in a um lio ah zohkhenhnak zalak in buah lomi nih a chuahpi.

Ngakchia no pawl cu ti tlawmpal te a um zongah rang tein le dai tein an pil. Tichung a pilmi ngakchia paohpaoh caah, nunnak a thlengmi thluak rawhnak a chuahpi khomi hliamhma pawl caah lakhruak sii lei zohkhenhnak a tamdeuhmi panga an herh. Na zohkhenhmi ngakchia pakhat kha tichung pil dengmangnak a ton ahcun, zohfelnak buah chap dingah sii lei thlopnak kawl colh.

Ngakchiat lio tichung pilnak pawl cu innhnu lei i tilionak tili, tikholhnak kuang, bawhte tilionak, tamhmi dum i a ummi tidil, tibual le tiva, kahcham le pung pawl hmanh ah a cang. Thawngtha a simi cu ngakchia pawl ti pawngkam i an um tikah tha tein zohkhenh peng nak nih mah tichung pilnak tihnung pawl cu runven khawh a si.

Tilionak tidil himnak

Ngakchia pawl cu tidil chung an um lio ah tilio a thiammi upa pakhat kha zoh ding ah riankhinh. Ngakchia zoh lio ah zohkhenhtu upa nih carel, fon i chawnh, hramh riam, tidil pawngah chiahta asilole a hnulei ah kirter, asilole adang lungvaihnak lei cawlcanghnak pakhat khat a buah lai lo.

- Na fale cu tilio an cawn ruangah 'ti chungah a pil kho lo ding' tiin ruat hna hlah.
- Hlei, a leng i chiahmi cabuai thutdan le lentecelhnak pawl cu vawlei a cung tidil pawl in a hlatnak ah chia hna. Lamkal a thiamka pawl cu na ruahnak nak in an kai kho deuh.
- Na tidil kha tha tein kulh uh law amah tein aa kharmi, amah tein aa hrenhmi kutka kha bunh. Tidil him teih khuhnak le ralrin peknak nih chapchihmi runvennak a pek.
- Ngakchia no pawl nih pumpak ticung i vuannak

sehthilri an i hruk asilole hman a hau, asinain hi sehthilri pawl nih upa zohkhenhnak kha a ai-rolh hlah. Anmah pawl cu ngakchia tangin thli an zop kho asilole an pelh kho i ngakchia kha tihnung dirhmun ah a chiahta kho hna.

- Nau-umhtu le adang zohkhenhtu pawl kha ti pawngkam asilole ti chungah ngakchia pawl kha ruah lo piin chiahta lo dingin theihter than hna.
- Tidil kha thiang tein chia law hman a si lo lio ah acung ah a vuanmi pawl le adang lentecelhnak pawl kha hlonh hna. Ti a nawimi le ti cungah thilri a vuanmi pawl nih ngakchia hmuhnak kha a donh khawh.
- CPR kha cawng law khamnak thilthuam, telefon le tidil dihak pawng i lakhruak poipang ca chawnkhawhnak nambar kha i chiah. Thihnak asilole a fakmi hliamhma putnak runvennak ah chikkhat te kha a biapi tuk.

Bawhte tilionak tidil himnak

Cawk hlan ah tidil paohpaoh caah ralrin peknak catialmi pawl le kum rikhiahi pawl kha rel law, a sertu sehzung i lamhmuhsaknak pawl kha tha tein i fiang.

- Bawhte cu tidil chung an um lio ah kut nih a phak khawhnak chungah chia peng hna.
- Lamkal a thiamka asilole bawhte pawl tidil chung i zohkhenh lio ah cauk rel hlah, kutput fon in i chawn hlah asilole adang lungvaihtertu pakhat khat

buah hlah.

- Bawhte tidil kha hman dih in lawnter colh law a bawktakhup in chia.
- Bawhte tidil pawl i a puannak ruangah humhimnak lei ah a palhmi khuaruahnak ngei hlah. Ngakchia no pawl cu ti tlawmpal te a um zongah an pil.

Tikholhnak khaan himnak

Tikholhnak kuang chungah ngakchia no kha amah lawngin zeitik hmanh ah kaltaak hlah asilole a no deuhmi ngakchia kha a chuahpi unau zohter hlah. Tikholhnak khaan in chuah na herh ahcun, na fa kha i kalpi.

Bawhte tikholhnak kuang le tikholhnak kuang i thutdan pawl ci tikholhnak lei bawmtu an si, himnak lei sehthilri an si lo.

Ek-inn achin kha a tanglei ah chia law ngakchia pawl nih achin an on khawh lonak dingah ek-inn thutdan tawh hmang.

Zohkhenh lo lio ah tikholhnak khaan in ngakchia pawl an chuah lonak dingah tikholhnak khaan innka kha hrenh ta.

Tibual le tiva himnak

Pangpar dum nuamhsaihnak nan buah asilole tiva pawng i deu chungah erhak nan ngeih ahcun, ti a umnak zawn kha kawl, cu ticun ngakchia a tlaw ahcun kawl hmasatnak na hngalh lai.

Ngakchia pawl cu tibual le tiva pawl i tilio tikah nunkhamnak angki an i hruk peng a hau.

Tibual asilole tiva i tilionak cu tidil i tilionak he aa dang i ti a umtuning ruahpalh a fawi. Ti chungah lu lei in zuan a himlo kha upa deuh ngakchia pawl kha cawnpiak hna aruang cu a puan tukmi a si kho i a nawimi asilole ran tak in a cawlmi ti an si kho mentikam i dirnak in hmuh khawh lomi ti chungah aa thupmi tihnung pawl an um kho men.